

บทที่ ๔

การสำรวจการจัดเก็บและการให้บริการหนังสือพิมพ์รายวันในห้องสมุดของไทย

ในประเทศไทยยังไม่มี การสำรวจเกี่ยวกับการจัดเก็บหนังสือพิมพ์รายวันมาก่อน ทั้ง ๆ ที่ห้องสมุดทุกประเภท และทุกแห่งบอกรับหนังสือพิมพ์รายวันทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ การจัดเก็บหนังสือพิมพ์รายวันในห้องสมุด ส่วนมากรวมอยู่กับวารสาร ในห้องสมุดใหญ่ ๆ ที่มีหน่วยงานแยกเป็นแผนกต่าง ๆ จะแยกแผนกวารสารและหนังสือพิมพ์ไว้เป็นแผนกหนึ่งต่างหาก และมีห้องอ่านหนังสือพิมพ์และวารสารโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากหนังสือทั่วไป การให้บริการแก่ผู้มาใช้ ก็ทำเป็นแบบเดียวกัน คือ หนังสือพิมพ์รายวันฉบับปัจจุบัน ใส่ไม้แขวนไว้ให้อ่าน ส่วนฉบับเก่า ๆ โดยมากไม่มีการเก็บ มีห้องสมุดมหาวิทยาลัยบางแห่ง เท่านั้นที่เก็บหนังสือพิมพ์เก่า แต่เก็บเฉพาะที่ห้องสมุดทำคัทนีไว้ และหอสมุดแห่งชาติเป็นห้องสมุดแห่งเดียวที่เก็บหนังสือพิมพ์เก่าทุกฉบับ ตั้งแต่ฉบับแรกออก ทั้งที่เย็บเล่มและพยายามจะทำไมโครฟิล์มไว้ และมีห้องอ่านไมโครฟิล์ม แยกจากห้องอ่าน

ในคานสถิติการใช้หนังสือพิมพ์รายวัน ทุกห้องสมุดเก็บสถิติรวมกับวารสารอื่น ๆ ไม่มีการแยกสถิติการใช้หนังสือพิมพ์รายวัน จึงไม่มีข้อมูลในเรื่องนี้ นอกจากข้อมูลเกี่ยวกับการบอกรับ การเก็บวิธีต่าง ๆ การทำคู่มือเพื่อช่วยคนควา เป็นต้น

การสำรวจทำโดยการสัมภาษณ์บรรณารักษ์จากห้องสมุดต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ
เรื่องวารสารและหนังสือพิมพ์ของห้องสมุด ที่ได้คัดเลือกไว้ ดังรายชื่อต่อไปนี้ คือ

ห้องสมุดธนาคารแห่งประเทศไทย สัมภาษณ์นางสาวกัทลี สมบัติศิริ หัวหน้าบรรณา
รักษ์ และ นางสาวอุคมวิคน์ สุขสมจิต เจ้าหน้าที่แผนกวารสารและหนังสือพิมพ์

ห้องสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สัมภาษณ์ นางสาวนงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ
บรรณารักษ์แผนกวารสารและหนังสือพิมพ์

สำนักบรรณาสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สัมภาษณ์นางสาวจุรีย์
ปฎิเวช บรรณารักษ์แผนกวารสารและหนังสือพิมพ์

ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สัมภาษณ์ นางสาวवलลวี สุธรรมวงศ์
บรรณารักษ์แผนกวารสารและหนังสือพิมพ์

ห้องสมุดแห่งชาติ สัมภาษณ์ นางธรา กนกมณี บรรณารักษ์หัวหน้าหน่วยวารสารและ
หนังสือพิมพ์

การที่ห้องสมุดตัวอย่างห้องสมุดทั้ง ๕ แห่ง ทำการสำรวจในครั้งนี้ก็ช่วยให้เห็นว่า เป็น
ห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ที่ใหญ่ มีผู้ใช้ในระดับทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้แล้ว และ
ควรจะมีการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์รายวันได้มากพอสมควร เพราะห้องสมุดโรงเรียน
หรือห้องสมุดประชาชนเล็ก ๆ ในประเทศไทยส่วนใหญ่แล้วจัดหาหนังสือพิมพ์รายวันเพียง ๒-๓
ฉบับ ที่ประชาชนนิยมอ่านมาก ๆ ซึ่งได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และ สยามรัฐ มาเพื่อให้บริ
การอ่านประจำวันเท่านั้น ไม่มีการเก็บหนังสือพิมพ์รายวันไว้ใช้ประโยชน์ในการค้นคว้าทาง
ประวัติศาสตร์หรืออื่น ๆ ต่อไปอีกเลย แม้กระนั้นการคาดคะเนของผู้ทำการศึกษา ก็ยังไม่ถูก
ต้อง เพราะปรากฏว่า ในบรรดาห้องสมุดทั้ง ๕ แห่ง ที่เลือกมานี้ ก็ยังมีบางแห่งไม่ได้
เห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์รายวันอย่างอื่น นอกจากให้บริการอ่าน
ประจำวัน ดังจะได้นำผลสรุปของการสัมภาษณ์เป็นหัวข้อต่าง ๆ มาเสนอต่อไป และมีห้อง
สมุดเฉพาะ ๑ แห่งที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจแล้ว ปรากฏว่า ไม่มีการจัดหาหนังสือพิมพ์รายวัน
มาให้บริการเลยเป็นเวลานานแล้ว ได้แก่ ห้องสมุดศูนย์วิศุการศึกษาศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ซึ่งเป็นห้องสมุดเฉพาะ ที่เป็นแหล่งรวมเอกสาร หนังสือ และอุปกรณ์ ที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อเผยแพร่และส่งเสริมความรู้ทางการศึกษา แก่บรรดาข้าราชการ และนักศึกษาใน กระทรวงศึกษาธิการ แต่กลับไม่เห็นประโยชน์และความสำคัญของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยอ้างว่าข้าราชการซื้อหนังสือพิมพ์รายวันอ่านเองที่บ้านของคนแล้ว ไม่จำเป็นและไม่มี เวลาที่ข้าราชการจะมานั่งอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน ในสถานที่ทำงาน จึงเป็นข้อที่น่าสังเกต และควรแก้ไขความเข้าใจผิดในเรื่องนี้ต่อไป

รายชื่อหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ออกในนครหลวง

มีทั้งหมด ๘ ฉบับด้วยกัน คือ

ชาวพาณิชย์
 ชาวไทย
 เกล็นิวส์
 ไทยเคลี่
 ไทยรัฐ
 ประชาธิปไตย
 พิมพ์ไทย
 สยามรัฐ

ผลสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ ๒๑๗

๑. การขอรับหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยไว้ให้บริการในห้องสมุด

จากการสัมภาษณ์ มีห้องสมุด ๓ แห่ง ที่รับหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ๗ ฉบับ คือ สยามรัฐ ชาวไทย ประชาธิปไตย พิมพ์ไทย เคลินิวส์ ไทยรัฐ และชาวพาณิชย์ ยกเว้น หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับเพียง ๖ ฉบับ คือ สยามรัฐ ชาวไทย ประชาธิปไตย พิมพ์ไทย เคลินิวส์ ไทยรัฐ

สำหรับหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งเป็นห้องสมุดที่มีพระราชบัญญัติการพิมพ์คุ้มครองอยู่ บังคับให้โรงพิมพ์ทุกแห่งส่งหนังสือมาให้หอสมุดแห่งชาติ ๒ ฉบับ^{๒๑๘} ดังนั้น หอสมุดแห่งชาติ จึงได้รับหนังสือพิมพ์รายวันทั้งในพระนครและต่างจังหวัดด้วย สำหรับในพระนครได้รับทั้งหมด ๘ ฉบับ จำนวน ๒ ชุด แต่เนื่องจากมีประชาชนมารับบริการอ่านหนังสือพิมพ์เป็นจำนวนมาก และหอสมุดแห่งชาติยังมีการทำกฤตภาคหนังสือพิมพ์และเย็บเล่มหนังสือพิมพ์เก่าทุกฉบับ เก็บไว้ อีกด้วย จึงต้องขอรับหนังสือพิมพ์รายวันทุกฉบับเพิ่มขึ้นอีก ๑ ชุด

๒. การจักเก็บ

๒.๑ เย็บเล่มหนังสือพิมพ์ในห้องสมุด ๕ แห่ง ที่ทำการสำรวจ มีห้องสมุด ๒ แห่ง คือ หอสมุดแห่งชาติ เย็บเล่มหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ส่วนหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เย็บเล่มหนังสือพิมพ์ ๔ ฉบับเท่านั้น ได้แก่ สยามรัฐ ชาวพาณิชย์ ชาวไทย และ ประชาธิปไตย หอสมุดอีก ๓ แห่ง ไม่ได้เย็บเล่มเก็บไว้ ทั้งนี้เหตุผลต่าง ๆ กันดังนี้ หอสมุดชนาคารแห่งประเทศไทย ไม่ได้เย็บเล่มหนังสือพิมพ์เก็บไว้เพราะได้ทำกฤตภาค หนังสือพิมพ์ทุกฉบับเก็บไว้แล้ว โดยแยกตามหัวเรื่อง หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไม่มีงบประมาณเย็บเล่มในขณะนี้ จึงเก็บมัดรวมไว้เท่านั้น สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้จัดทำไมโครฟิล์มหนังสือพิมพ์ที่ทำดัชนีไว้ในห้องสมุดแล้ว จึงไม่มี งบประมาณเย็บเล่มอีก

^{๒๑๗} ข้อมูลได้จากตารางในภาคผนวก ข.และ ค., หน้า ๑๘๔ - ๑๘๕.

^{๒๑๘} เสถียร วิชยลักษณ์ (บรรณาธิการ), พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๔๔....

๒.๒. ทำไมโครฟิล์ม มี ๒ ห่องสมุดที่ทำไมโครฟิล์ม คือ สำนักบรรณสาร
การพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดย ทำไมโครฟิล์มเฉพาะหนังสือพิมพ์ฉบับที่ห่อง
สมุดทำดัชนีไว้ ได้แก่ สยามนิกร สยามรัฐ ข่าวพาณิชย์ ประชาธิปไตย ทั้งนี้ในสมัยแรก
ใ้กว่าจ้างให้หอสมุดแห่งชาติ และสภาวิจัยแห่งชาติ เป็นผู้ทำ แต่ในปัจจุบันนี้ ทางสำนัก-
บรรณสาร ได้มีงบประมาณทำไมโครฟิล์มด้วยตนเองแล้ว

หอสมุดแห่งชาติ เนื่องจากงบประมาณมีน้อย ส่วนใหญ่ของงบประมาณนำไปใช้ใน
การเย็บเล่ม แต่ก็มีโครงการทำไมโครฟิล์มเช่นกัน โดยทำไมโครฟิล์ม หนังสือพิมพ์เก่า ๆ
ที่เลิกออกแล้วแต่มีคุณค่าทางคนเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของไทย นอกจากนั้น ก็ทำ
สำเนาไมโครฟิล์มหนังสือพิมพ์ที่ห่องสมุดอื่นมาส่งทำที่หอสมุดแห่งชาติ ส่วนหนังสือพิมพ์รายวัน
ฉบับปัจจุบัน ยังไม่มีกำลังเงินที่จะดำเนินการทำได้

รายชื่อหนังสือพิมพ์รายวันที่เลิกออกแล้ว ซึ่งหอสมุดแห่งชาติทำไมโครฟิล์มไว้ ได้แก่

บางกอกกาเลนคาร์ (ฉบับภาษาอังกฤษ) ค.ศ. ๑๘๖๒ - ๑๘๗๓

บางกอกรีคอร์ดเดอร์ (ฉบับภาษาไทย) พ.ศ. ๒๔๐๗ - ๒๔๐๘

สยามรีปอสิทอรี (Siam Repository) ฉบับภาษาอังกฤษ พ.ศ. ๒๔๑๒ - ๒๔๑๗

สยามนิกรรายวัน พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๔๖

ประมวลวันรายวัน พ.ศ. ๒๔๓๘ - ๒๔๓๙

ส่วนห่องสมุดอีก ๓ แห่ง ไม่ได้มีการทำไมโครฟิล์มหนังสือเก็บไว้ เนื่องจากขาด
เงินงบประมาณ

๒.๓. การทำดัชนีหนังสือพิมพ์ ห่องสมุด ๒ แห่ง ไม่ได้ทำดัชนีหนังสือพิมพ์
ไว้ให้บริการแก่ผู้มาคนควาเลย ได้แก่ ห่องสมุดธนาคารแห่งประเทศไทย และหอสมุดกลาง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เหตุผลก็คือ ไม่มีกำลังคนในการทำงานด้านนี้ ส่วนห่องสมุดอีก ๒
แห่ง คือ ห่องสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักบรรณสาร เลือ้กทำดัชนีหนังสือพิมพ์
รายวัน ๔ ฉบับ คือ สยามรัฐ ประชาธิปไตย ชาวไทย ข่าวพาณิชย์

หอสมุดแห่งชาติทำดัชนีหนังสือพิมพ์ฉบับปัจจุบันทุกฉบับ

๒.๔. การทำกฤตภาค มีห้องสมุด ๔ แห่งที่ทำกฤตภาคข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวัน แยกเก็บตามหัวเรื่อง หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยังไม่ได้มีการทำกฤตภาค เพราะไม่มีกำลังคนทำงานด้านนี้

การให้บริการหนังสือพิมพ์รายวันในห้องสมุด

จากการสำรวจโดยการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ ปรากฏว่าห้องสมุดต่าง ๆ จัดให้บริการทางคานหนังสือพิมพ์รายวันแก่ผู้มาใช้ห้องสมุดดังนี้

๑. ให้อ่านในห้องอ่าน
๒. ให้อ่านจากไมโครฟิล์ม
๓. ถ่ายเอกสาร (XEROX) เรื่องที่ต้องการ
๔. บริการหนังสือพิมพ์เก่าเย็บเล่ม
๕. ช่วยการค้นคว้าเรื่องในหนังสือพิมพ์จากดัชนีและบัตรกฤตภาค

คู่มือในการให้บริการคานหนังสือพิมพ์

ห้องสมุดที่มีบริการค้นคว้าเรื่องจากหนังสือพิมพ์เก่า นอกเหนือไปจากการให้บริการอ่าน หนังสือพิมพ์ในปัจจุบันในห้องอ่านแล้ว จะต้องมียุ่คู่มือช่วยการค้นคว้า ดังนี้

๑. บัตรดัชนีที่ห้องสมุดทำไว้
๒. หนังสือดัชนีหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์เป็นเล่มแล้ว ห้องสมุดในประเทศไทยยังมีปริมาณน้อยที่จะสามารถจัดพิมพ์ดัชนีเป็นเล่ม เพื่อเผยแพร่ให้ห้องสมุดอื่น ๆ ได้ใช้ประโยชน์ร่วมด้วยได้ ดัชนีหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่พิมพ์เป็นเล่มแล้ว มีเล่มเดียวคือ กรรชน หนังสือพิมพ์ไทย มกราคม - ธันวาคม ๒๕๐๙^{๒๑๔} จัดพิมพ์โดยสำนักบรรณสารการพัฒนา

^{๒๑๔} ลาวัญย์ วัชรารัตน์, สมพิศ ยอดเสริม, และจรี ปฎิเวศ (ผู้รวบรวม).

กรรชนหนังสือพิมพ์ไทย มกราคม - ธันวาคม ๒๕๐๙ (พระนคร : สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๑)

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ คัดนี้เล่มนี้เป็น คัดนี้ของหนังสือพิมพ์ ๓ ฉบับ คือ ข่าวพาณิชย์ สยามนิกร และ สยามรัฐ ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ ผู้จัดทำได้เรียบเรียงเฉพาะ คัดนี้ตามหัวเรื่อง (Subject Index) คือ รวบรวมรายชื่อข่าวและบทความในเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกัน โดยให้หัวเรื่องกำกับ จัดเรียง หัวเรื่องตามลำดับอักษร

แต่ละรายการในคัดนี้ ให้ข้อความดังนี้

ชื่อผู้แต่ง (ถ้ามี) "ชื่อบทความหรือข่าว" ชื่อหนังสือพิมพ์. วันที่ เดือน พ.ศ. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

จำลอง สัตยารักษ์ "อุตสาหกรรมผลิตรองเท้าหนัง
ในประเทศไทย" ขพ. ๑๔ - ๒๐ มี.ค. ๐๘
น. ๕.

นอกจากหัวเรื่องต่าง ๆ แล้ว ยังมีหัวเรื่องเกี่ยวโยงเพื่อการแนะนำในการค้นคว้า ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง ใต้หัวเรื่อง การศึกษา จะพบว่า

การศึกษา ดูเพิ่มเติม

ครู	มหาวิทยาลัยและวิทยาลัย
เด็กและบุคคลวัยรุ่น	โรงเรียน
โทรทัศน์ในการศึกษา	ห้องสมุด
นักเรียน	อาชีพศึกษา

สำหรับชื่อหนังสือพิมพ์ และชื่อเดือน ที่ลงในรายการ ใช้อักษรย่อทั้งสิ้น. ซึ่งก็มี
บอกไว้ข้างหน้าหนังสือฉบับนี้ด้วย

๓. บัตรกฤตภาค ให้หัวเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้

๔. บรรณานุกรมหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะรวบรวมรายชื่อหนังสือพิมพ์ที่ออกในประเทศไทยว่ามีกี่ฉบับ และบอกรายละเอียดเกี่ยวกับ เจ้าของ บรรณาธิการ ปีที่เริ่มออก และเลิกออก ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้มาค้นคว้าหนังสือพิมพ์ในสมัยต่าง ๆ ได้ถูกต้อง บรรณานุกรมหนังสือพิมพ์รายวันนั้นจะทำรวมอยู่กับบรรณานุกรมวารสาร แล้วผนวกรายชื่อหนังสือพิมพ์ไว้ด้วย บรรณานุกรมวารสารและหนังสือพิมพ์ของไทย ที่พิมพ์เป็นเล่มแล้ว ได้แก่

รายนามหนังสือพิมพ์ขาวซึ่งออกเป็นระยะในประเทศไทย หนังสือเล่มนี้ราชบัณฑิตยสภาเป็นผู้รวบรวมรายชื่อจากทะเบียนหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ ในหอสมุดวชิรราช^{๒๒๐} จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ แบ่งออกเป็นรัชกาลตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ ถึงรัชกาลที่ ๗ ให้ทราบว่าแต่ละรัชกาลมีวารสารและหนังสือพิมพ์อะไรออกมาบ้าง ออกปีใด และเลิกปีใด

- รายชื่อวารสารที่หอสมุดแห่งชาติได้รับในปี ๒๕๐๔^{๒๒๑}
- รายชื่อวารสารที่หอสมุดแห่งชาติได้รับในปี ๒๕๐๕^{๒๒๒}

๒ เล่มนี้เป็นบัญชีวารสารและหนังสือพิมพ์รายวันที่ออกปัจจุบัน คือ ในปี ๒๕๐๔ และ ๒๕๐๕ ที่จัดพิมพ์ในจังหวัดพระนครและต่างจังหวัดซึ่งทางหอสมุดแห่งชาติได้รับ จัดเรียงลำดับอักษรของชื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ แต่ได้ทำดัชนีหนังสือพิมพ์รายวันไว้ข้างท้าย ให้รายละเอียดเกี่ยวกับ เจ้าของ สำนักงาน โรงพิมพ์ กำหนดออก ราคาจำหน่ายและเนื้อหาของวารสาร มีดัชนีหัวเรื่องท้ายเล่มด้วย

^{๒๒๐} ราชบัณฑิตยสภา, รายนามหนังสือพิมพ์ขาวซึ่งออกเป็นระยะในประเทศไทย (หนาคำนว)

^{๒๒๑} หอสมุดแห่งชาติ, "รายชื่อวารสารที่หอสมุดแห่งชาติได้รับในปี ๒๕๐๔," (พระนคร : ๒๕๐๔) (อักษรสำนวนา)

^{๒๒๒} หอสมุดแห่งชาติ, "รายชื่อวารสารที่หอสมุดแห่งชาติได้รับในปี ๒๕๐๕," (พระนคร : ๒๕๑๐) (อักษรสำนวนา)

ตัวอย่าง

พิมพ์ไทย. รายวัน. ๑.- บ.

บริษัทไทยพาณิชย์ จำกัด.

๑ ปากซอยอรรมณภูมิค, ถนนดินแดง, พระนคร.
ชาวประจำวัน.

- วารสารและหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยซึ่งตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๘๓ -

๒๔๓๓, บรรณานุกรม.^{๒๒๓}

เล่มนี้หอสมุดแห่งชาติได้จัดทำขึ้นก็เพราะบัญชีรายชื่อวารสารที่หอสมุดแห่งชาติได้รับในปี ๒๕๐๘ และ ๒๕๐๙ เป็นบัญชีที่รวบรวมแต่รายชื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์ในสมัยปัจจุบัน และเนื่องจากมีผู้มาขอติดต่อกันวารสารและหนังสือพิมพ์เก่าอยู่เป็นประจำ หอสมุดแห่งชาติจึงได้รวบรวมทำบรรณานุกรมเล่มนี้ขึ้นมา โดยอาศัยบัญชีรายชื่อวารสารที่ราชบัณฑิตยสภา ได้รวบรวมไว้ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ แล้วเพิ่มเติมรายชื่อที่ขาดหายไป ให้รายละเอียดเกี่ยวกับ ชื่อเจ้าของ สำนักงาน โรงพิมพ์ กำหนดออก ปีที่เริ่มออก และปีเลิกออก หอสมุดแห่งชาติมีปีใดบ้าง และเล่มที่สารุคซึ่งทางหอสมุดได้ถ่ายไมโครฟิล์มไว้แล้ว บรรณานุกรมเล่มนี้แบ่งเป็น ๓ ภาค ในภาคที่ ๒ เป็นรายชื่อหนังสือพิมพ์รายวัน มีจำนวน ๕๕ ชื่อ แบ่งตามสมัยที่ออก

^{๒๒๓} หอสมุดแห่งชาติ, วารสารและหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยซึ่งตีพิมพ์ระหว่าง

พ.ศ. ๒๓๘๓ - ๒๔๓๓, บรรณานุกรม (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๓)